

Pradžia>Kreipimasis į teismą>Kur ir kaip>Kaip kreiptis į teismą?

Kaip kreiptis į teismą?

Kroatija

1 Ar turiu kreiptis į teismą, ar yra alternatyvų?

Šalys gali spręsti ginčą teisme, tačiau yra ir neteisminių ginčų sprendimo būdų. Kroatijoje tokie būdai – tai arbitražas, tarpininkavimas ir ieškiniai teismui platesne prasme, kuriais siekiama sudaryti teisminį susitarimą.

Tarpininkavimas civiliniuose, komerciniuose, darbo ir kituose ginčiuose dėl šalių teisių, kurias jos gali laisvai įgyvendinti, reglamentuojamas Tarpininkavimo įstatyme (kroat. *Zakon o mirenju*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 18/11). Tarpininkavimas reiškia bet kurią procedūrą, nepriklausomai nuo vartojamo pavadinimo (kroat. *mirenje, medijacija, posredovanje, koncilijacija*), kurią atlikdamos šalys siekia ginčą išspręsti tarpusavio susitarimu, t. y. stengiasi pasiekti abiem pusėms priimtina susitarimą, kuris atitiktų jų poreikius ir interesus, padedant neutraliai trečiajai šaliai – vienam arba daugiau tarpininkų (kroat. *posrednik, medijator, koncilijator*), padedančių šalims pasiekti susitarimą ir neturinčių įgaliojimų priimti privalomo sprendimo. Tarpininkavimas vykdomas šalių sutartu būdu; procedūrai būdingas neprivalomas pobūdis ir šalių autonomija. Jis yra savanoriškas ir pagrįstas bendru sutarimu, neoficialus ir konfidencialus, o proceso šalys turi vienodas teises.

Kita vertus, arbitražas (kroat. *arbitraža* arba *izbrano suđenje*) yra bylos nagrinėjimas arbitražo teisme, neatsižvelgiant į tai, ar šią paslaugą organizuoja arba atlieka juridinis asmuo ar juridinio asmens organas, organizuojantis ir atliekantis arbitražo teismo darbą. Arbitražas yra savanoriškas, greitas, veiksmingas ir neviešas būdas spręsti ginčus – šalys gali nustatyti, kas bus teisėjas, jeigu kils ginčas, taip pat gali nustatyti arbitražo vietą, taikytiną materialinę ir procesinę teisę bei arbitražo kalbą (-as); arbitražo teismo sprendimas dėl bylos faktų turi galutinio teismo sprendimo galią.

Civilinio proceso įstatyme (*Zakon o parničnom postupku* (NN Nr. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14 ir 70/19) nustatyta, kad teismas, atsižvelgdamas į visas aplinkybes, visų pirma į šalių ir su jomis susijusių trečiųjų šalių interesus, jų santykių trukmę ir tarpusavio pasitikėjimo lygį, gali per posėdį ar kitu būdu priimti sprendimą, kuriuo šalims nurodoma per aštuonias dienas pradėti tarpininkavimo procedūrą arba pasiūloma siekti išspręsti ginčą taikant tarpininkavimo procedūrą. Be to, per parengiamąjį posėdį teismas informuoja šalis, kad ginčas gali būti išspręstas teisiniu susitarimu arba taikant tarpininkavimo procedūrą, ir paaiškina joms šias galimybes.

Tam tikrais atvejais (kai ieškinytis teikiamas prieš Kroatijos Respubliką), tokį ieškinį ketinantis pateikti asmuo prieš jį pateikdamas privalo susisiekti su prokuratūra, turinčia teritorinę ir dalykinę jurisdikciją atstovauti valstybei teisme, kuriame bus pateiktas ieškinytis prieš Kroatijos Respubliką, ir paprašyti taikiai išspręsti ginčą, išskyrus atvejus, kai specialiuose teisės aktuose nustatytas ieškinio pateikimo terminas. Prašyme taikiai išspręsti ginčą turi būti visa informacija, kurią privalu išdėstyti standartiniame ieškinyje teismui.

2 Ar nustatytas ieškinio senaties terminas?

Senaties terminas ieškiniui pateikti priklauso nuo ieškinio rūšies ir teisinio pobūdžio. Pavyzdžiui, su darbu susijusių teisių teisminei apsaugai galioja penkiolikos dienų terminas, per kurį darbuotojas, siekdamas apginti pažeistą teisę, turi pateikti ieškinį kompetentingam teismui, po prašymo dėl savo teisių apsaugos pateikimo darbdaviui, išskyrus atvejus, kai reikalaujama atlyginti su darbo santykiais susijusių žalą ar patenkinti kitą su darbo santykiais susijusį piniginių reikalavimą.

3 Ar turėčiau kreiptis į šios valstybės narės teismą?

Taip. Kroatijos civiliniame procese teismai priima sprendimus, laikydamiesi teisės aktuose apibrėžtos savo dalykinės jurisdikcijos, o teisminę valdžią įgyvendina bendrosios kompetencijos teismai, specializuoti teismai ir Kroatijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas (*Vrhovni sud Republike Hrvatske*). Bendrosios kompetencijos teismai yra savivaldybės teismai (*općinski sudovi*) ir apygardų teismai (*županijski sudovi*). Specializuoti teismai yra komercinių bylų teismai (kroat. *trgovački sudovi*), administraciniai teismai (*upravni sudovi*), baudžiamųjų nusižengimų teismai (*prekršajni sudovi*), Kroatijos Respublikos aukštasis komercinis teismas (*Visoki trgovački sud Republike Hrvatske*), Kroatijos Respublikos aukščiausiasis administracinis teismas (*Visoki upravni sud Republike Hrvatske*) ir Kroatijos Respublikos aukštasis baudžiamųjų nusižengimų teismas (*Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske*).

Aukščiausias Kroatijos teismas yra Kroatijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas.

Pagal dalykinę jurisdikciją arba tam tikroms teisės sritims teisės aktais gali būti nustatyti kiti bendrosios kompetencijos ir specializuoti teismai.

4 Jei taip, į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis – pagal savo arba atsakovo gyvenamąją vietą ar pagal kitus bylos teisingumo kriterijus?

Pagal bendrą taisyklę kompetentingas teismas yra bendrąją teritorinę jurisdikciją atsakovui turintis teismas, t. y. teismas, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta. Jeigu atsakovas nuolatinės gyvenamosios vietos Kroatijos Respublikoje neturi, bendrąją teritorinę jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijoje yra atsakovo laikinoji gyvenamoji vieta.

Jeigu atsakovas, be nuolatinės gyvenamosios vietos, kitoje vietovėje dar turi laikinąją gyvenamąją vietą ir dėl aplinkybių galima daryti išvadą, kad jis ten gyvens santykinai ilgą laikotarpį, bendrąją teritorinę jurisdikciją turi laikinosios gyvenamosios vietos teismas.

Kai teismine tvarka nagrinėjamas ginčas su Kroatijos piliečiu, kuris nuolat gyvena užsienyje ir jį ten dirbti komandiravo nacionalinė valdžios institucija arba juridinis subjektas, bendrąją teritorinę jurisdikciją turi teismas, kurio jurisdikcijai priklauso paskutinė žinoma piliečio nuolatinė gyvenamoji vieta Kroatijos Respublikoje.

Jeigu ginčas turi tarptautinių elementų, nagrinėti bylą yra kompetentingas Kroatijos Respublikos teismas, kai tai yra konkrečiai nustatyta teisės aktuose arba tarptautinėje sutartyje. Jeigu teisės aktuose arba tarptautinėje sutartyje nėra konkrečiai nurodyta, kad nagrinėti konkrečios rūšies ginčą yra kompetentingas Kroatijos teismas, tada Kroatijos teismas yra kompetentingas nagrinėti bylą, jeigu ši kompetencija yra įtvirtinta teisės nuostatose dėl teritorinės teismų jurisdikcijos Kroatijoje.

5 Į kokį šios valstybės narės teismą turėčiau kreiptis, atsižvelgiant į ieškinio pobūdį ir ginčijamos sumos dydį?

Tai priklauso nuo ginčo rūšies ir Civilinio proceso įstatymo nuostatų, kuriomis reglamentuojami teritorinės ir dalykinės jurisdikcijos aspektai.

Ginčo suma nėra atskiras kriterijus, turintis poveikį teritorinei ir (arba) dalykinei Kroatijos teismų jurisdikcijai.

6 Ar galiu pareikšti ieškinį teismui pats, ar turiu kreiptis į tarpininką – advokatą?

Pagal Civilinio proceso įstatyme išdėstytą dabartinę bylos nagrinėjimo proceso struktūrą bet kuri šalis – fizinis ar juridinis asmuo – gali laisvai pasirinkti, ar procese ji atstovaus pati sau, ar naudosis tarpininko, paprastai advokato, paslaugomis, išskyrus atvejus, kai Civilinio proceso įstatyme nurodyta kitaip.

Tačiau Civilinio proceso įstatymo 91 straipsnio nuostatomis gerokai apribojamos šalių teisės atstovauti pačioms sau: jeigu ginčiuose dėl turtinių reikalavimų ginčo suma viršija 50 000 HRK, juridiniams asmenims gali atstovauti tik advokatūros egzaminą išlaikę asmenys.

Be to, Civilinio proceso įstatymo 91a straipsnio nuostatomis numatyta, kad šalys gali pateikti prašymą gauti leidimą kreiptis peržiūros arba peržiūros prašymą per savo atstovą, t. y. advokatą, arba, išimties tvarka, gali tai daryti pačios, jeigu yra išlaikiusios advokatūros egzaminą arba jeigu prašymą gauti leidimą kreiptis peržiūros arba peržiūros prašymą jų vardu gali pateikti asmuo, kuris yra įgaliotas taip atstovauti bylos šalims pagal Civilinio proceso įstatymą ar bet kurį kitą įstatymą ir yra išlaikęs advokatūros egzaminą.

7 Kur konkrečiai turiu kreiptis dėl ieškinio pareiškimo – į teismo priimamąjį, teismo sekretoriatą ar kitą administracinį padalinį?

Civilinis procesas pradamas pateikiant ieškinį kompetentingam teismui tiesiogiai teismo kanceliarijoje, paštu arba telegrafu.

8 Kuria kalba galiu pareikšti ieškinį? Ar galiu ieškinį pareikšti žodžiu, ar jį būtina teikti raštu? Ar galiu siųsti ieškinį faksu arba elektroniniu paštu?

Civilinis procesas vykdomas kroatų kalba, lotyniškais rašmenimis, nebent atskiruose teismuose yra įstatymu nustatyta vartoti kitą kalbą ar rašmenis.

Šalys ir kiti proceso dalyviai ieškinius, skundus ir kitus pareiškimus teismui teikia kroatų kalba, lotyniškais rašmenimis.

Ieškinį galima pateikti tiesiogiai teismo kanceliarijoje, paštu arba telegrafu, tačiau dažniausiai jis teikiamas tiesiogiai teismo kanceliarijoje arba paštu.

Civilinio proceso įstatyme numatyta galimybė dokumentus teikti elektroniniu būdu. Elektroniniu būdu teikiami dokumentai turi būti pasirašyti kvalifikuotu elektroniniu parašu, kaip nurodyta specialiuose teisės aktuose.

9 Ar yra nustatytos specialios ieškinio pareiškimo formos, o jeigu jų nėra, kaip turiu išdėstyti ieškinį? Koks turi būti ieškinio turinys?

Formos naudojamos tik Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūroms. Daugiau informacijos apie tai pateikiama informacinėje skiltyje „Ieškiniai dėl nedidelių sumų. Kroatijos Respublika“.

Civilinio proceso įstatyme nustatyta, kad prašyme turi būti: konkretus reikalavimas dėl bylos esmės ir šalutiniai reikalavimai, faktai, kuriais ieškovas grindžia reikalavimą, įrodymai šiems faktams pagrįsti ir kita informacija, kurią reikia įtraukti į kiekvieną pareiškimą (Civilinio proceso įstatymo 106 straipsnis).

Kiekviename pareiškime, įskaitant ieškinius, turi būti nurodyta ši informacija: teismo pavadinimas, šalių vardai ir pavardės, jų nuolatinė ar laikinoji gyvenamoji vieta, jų teisiniai atstovai ir įgaliotiniai, jeigu jų yra, pareiškimą teikiančios šalies asmens kodas, ginčo dalykas ir pareiškimą teikiančios šalies pareiškimas ir parašas.

Pareiškimo pabaigoje šalis arba jos atstovas parašo savo vardą ir pavardę ir pasirašo.

Jeigu pareiškime išdėstytas reikalavimas, šalis turi pareiškime nurodyti faktus, kuriais grindžia savo reikalavimą, ir reikiama atvejais pateikti įrodymus.

Teismas imasi nagrinėti ieškinį, net jeigu ieškovas nenurodė teisinių ieškinio pagrindų; net jeigu ieškovas teisinius pagrindus nurodė, teismas neprivalo jais vadovautis.

10 Ar reikia mokėti teismo mokesčių? Jeigu taip, kada? Ar turiu mokėti advokatai nuo pat ieškinio pareiškimo?

Šalys turi sumokėti teismo mokesčius, reglamentuojamus Teismo mokesčių įstatyme (kroat. *Zakon o sudskim pristojbama*) (NN Nr. 74/95, 57/96, 137/02, 125/11, 112/12, 157/13 ir 110/15).

Teismo mokesčių įstatyme nurodytus teismo mokesčius privalo mokėti asmenys, kurių prašymu ar kurių interesais atliekami tam tikri įstatymų nustatyti veiksmai.

Jeigu Teismo mokesčių įstatyme nenumatyta kitaip, teismo mokesčiai taikomi:

pareiškimams (ieškiniams, teisių gynimo priemonėms, prašymams dėl vykdymo ir kt.) – pareiškimo pateikimo metu; protokoluojamiems pareiškimams – kai užbaigiamas protokolai,

atsiliepimams į ieškinį: po to, kai procesas galutinai užbaigiamas kiekvienos šalies atžvilgiu, proporcingai jos laimėtai ieškinio daliai,

teismo posėdžio protokolų išrašams – kai jų prašoma,

teismo sprendimams: kai šaliai arba jos atstovui įteikiama sprendimo kopija,

paveldėjimo pažymėjimams – kai jie tampa galutiniais,

priverstinio atsiskaitymo, bankroto ir likvidavimo procesuose: kai priimamas sprendimas dėl pagrindinio padalinio arba sprendimas, kuriuo patvirtinamas priverstinis atsiskaitymas,

kitiems veiksams – kai jų prašoma arba kai veiksmai imasi teismas.

Bendra taisyklė, pagal kurią sumokamos proceso išlaidos – bylą visiškai pralaimėjusi šalis turi padengti priešingos šalies ir jos vardu į procesą įsikišusios šalies išlaidas. Bylą pralaimėjusios šalies pusėje įstojusi į bylą šalis turi padengti dėl jos veiksmai patirtas išlaidas.

Advokato patiriamos atstovavimo išlaidos, advokato užmokestis ir jam mokamas išlaidų kompensavimas reglamentuojami Advokatūros įstatyme (kroat. *Zakon o odvjetništvu*) (NN Nr. 9/94, 117/08 vertimas, 50/09, 75/09 ir 18/11).

Advokatas turi teisę gauti užmokesį už teisinę paslaugą ir jam turi būti atlyginamos su atliktu darbu susijusios išlaidos – šiuo tikslu vadovaujama advokatūros nustatyto ir teisingumo ministro patvirtintu tarifu; advokatai, suteikę paslaugą, savo klientui privalo išrašyti sąskaitą. Jeigu panaikinamas ar atšaukiamas įgaliojimas, advokatas per 30 dienų nuo įgaliojimo panaikinimo ar atšaukimo dienos išrašo sąskaitą.

Bylose dėl turtinių teisių advokatai gali susitarti su savo atstovaujama šalimi, kad, vadovaujantis oficialiu tarifu, jiems už darbą būtų atlyginama pagal sėkmę procese, t. y. už teisinių veiksmai, kurių jie imsis šalies vardu, sėkmę. Tokia sutartis galioja tik tuo atveju, jeigu ji sudaryta rašytine forma.

Taigi, bylose dėl turtinių teisių šalys savo santykius su advokatu gali sureguliuoti rašytine sutartimi.

11 Ar galiu gauti nemokamą teisinę pagalbą?

Jeigu šaliai reikia profesionalios teisinės pagalbos, ji gali kreiptis teisinės pagalbos į advokatus, kurie pagal Advokatūros įstatymo 3 straipsnį Kroatijoje yra įgalioti teikti visų formų teisinę pagalbą, ypač teikti teisinę konsultaciją, rengti ieškinius, skundus, pasiūlymus, prašymus, pareiškimus, ypatingas teisių gynimo priemones ir kitus rašytinius pareiškimus ir dokumentus, taip pat atstovauti šalims.

Be to, šalys gali pasinaudoti nemokama teisine pagalba. Konkrečiai, Nemokamos teisinės pagalbos įstatyme (kroat. *Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (NN Nr. 143/2013 ir 98/19) numatyta galimybė suteikti nemokamą teisinę pagalbą piliečiams, kuriems jos reikia, tačiau jie patys jos negali gauti. Informaciją apie nemokamos teisinės pagalbos schemą Kroatijoje galima rasti šioje interneto svetainėje: <https://pravosudje.gov.hr/besplatna-pravna-pomoc/6184>.

12 Nuo kurio momento mano ieškiny laikomas oficialiai pareikštu? Ar institucijos praneš, ar mano ieškiny pareikštas tinkamai?

Civilinis procesas pradamas pateikiant ieškinį ir laikomas pradėtu, kai ieškiny įteikiamas atsakovui.

Kai gaunamas ieškiny, rengiamasi pagrindiniam posėdžiui.

Taip rengiantis atliekamas preliminarus ieškinio patikrinimas ir jeigu ieškiny yra nesuprantamas arba jame nėra visos informacijos, reikalingos, kad pagal jį būtų galima imtis veiksmai, teismas nurodo ieškinį pateikusiai šaliai ištaisyti arba iš dalies pakeisti pareiškimą pagal pateiktus nurodymus ir grąžina ieškinį trūkumams pašalinti arba pakeitimams atlikti.

13 Ar gausiu išsamią informaciją apie bylos tvarkaraštį (pvz., kada atvykti į bylos svarstymą)?

Šalys, jų advokatus ir atstovus apie bylos eigą informuoja teismo kanceliarijos pareigūnas, remdamasis registre ir bylos dokumentacijoje esančia informacija. Informacija teikiama tik apie proceso etapą ir su byla susijusius pavienius teisėjus, kolegijos pirmininkus, kolegijos narius ir teismo konsultantus.

Teikiant informaciją draudžiama reikšti pozicijas dėl pavienių teismo veiksmai teisingumo ar dėl tikėtinos proceso baigties.

Informacija gali būti teikiama telefonu, e. paštu ir rašytine forma.

Šalys gali internetu prisijungti prie informacijos apie proceso eigą ir su byla susijusius pavienius teisėjus, kolegijos pirmininkus, kolegijos narius ir teismo konsultantus, jeigu atitinkamai bylai naudojama paslauga „Viešoji prieiga prie būtiniosios informacijos apie teismo bylas arba e. bylas“ (kroat. *Javni pristup osnovnim podacima o sudskim predmetima - usluga e-Predmet*).

Atvykimo į teismo posėdį terminai ir kiti šalių arba teismo veiksmai yra nurodyti Civilinio proceso įstatyme.

Daugiau informacijos apie terminus ir jų rūšis pateikta informacinėje skiltyje „Procesiniai terminai. Kroatijos Respublika“.

Paskutinis naujinimas: 30/09/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.